

Budapestre vonatkozó újságcikk

Osztályozás

636

Szerző:

Cím: „Fővárosi lószálloda”

Hely

Idő

„1920”

Személy

Forrás:

Nejstavn

Bp.

1920. 17. 3.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Ol)

„Fővárosi lószálloda...”

* *

Embervédelem — állatvédelem. — A jó példa az emberek számára. — Egészes és beteg állatok között.

... nálunk a *Hahn* hímek akiket lovaknak nevezünk, igen szelíd és szép állatok, gyorsaságban és erőben kiválnak és ha előkelő emberek tulajdonát képezik, csak utközben szolgálnak; vagy versenyt futnak vagy hintót húznak; nagy gondnal és igen jól bántanak velük, míg meg nem betegednek vagy a lábuk ki nem sebesedik: akkor azonban eladják és mindenféle durva munkában addig nyagtatják őket, amíg föl nem fordulnak; — akkor lenyuzzák a bőrüket és azt eladják, testüket a kutyák és ragadozó madarak falják föl. De a közönséges fajtájú lovak sorsa nem ily szerencsés. Ezeket földművesek, iparosok és más alacsonyorsorsú népek használják föl, nagy munkával túlhalmozzák és rosszul bántanak velük.

Swift: Gulliver utazása. IV. 1.)

Éppen azon tündöttem, hogy lakásnyomor jellegével sürgősen tanulmányozni fogom a fővárosi szállodai viszonyokat, amikor megakadt szemem egyik lap hirdetésén: „Fővárosi lószálloda és lópanzió.” Ah, ez pompás, gondoltam, kettőt egy csapásra és így legalább azt is megtudom, hogy mit csinálnak a lovak a szállodában. Szenzációs fölfedezés. Ujítás a lapokban, személyi hírek: *Vadregény*, a kintinó telivér pejkancsa, az alagi meeting alkalmából Budapestre érkezett és a Fővárosi lószállodában szállott meg... A helyszínén meg is jelentem és ime — bevalloam, amikor eltávoztam, csomó komoly, meleg érzéssel és tanulással lettem gazdagabb. A pesti emberek legtöbbszörében életében a ló, amely pompás fogatokat röpít vagy mázsás terheket hureol, csak aféle elmosódó hangulatkép az utca változatos életében, legfőkébb olyankor rezdül meg egy percre a járókelők szívében valami, amikor a járda mellett egy kifáradt gebe a páráját adja ki. Pedig a ló nagy sor az emberek életében. Ezek fényűzése és kenyérkereső napszámása. Mezőgazdák, fuvárosok, bérkocsisok, gyárak, vendéglők, kereskedések, ügyvédok, orvosok, grófok, tisztek, versenystállósok az egyik oldalon és a lovakkal dolgozó kocsismunkások ezrei foglalkoznak és dolgoztatnak vele. A kocsis és a lóva, ez a szavakkal magát megér-

tetni, panaszkodni nem tudó, de értelmességében mégis oly sok jellel beszédes állat viszonya valami kölcsönös, érzelmetjes megértés és az állandó együttélésrel járó közös sors. Hány kocsis él a rábizott lóval együtt piszkos, nedves, hűzős istállók vackán, hányan húzatos deszkabódékban vagy sötét, dohos pinceistállóknak, valahol kint a város végén és a szennyes környezetbe belebetegszik kocsis és a ló. Hány kocsis kapott már lepfenét, takonykört, e borzalmas betegségeket, rühességet és más bajt megbetegedett lovától. A fényes úri istállók mellett beszélhetünk szomorú hasonlatosságként a lovak nyomortanyáiról. És amikor a kocsis családja a Váci-úton lakik és az apa hétszámra nem mehet haza, mert lovával lakik valahol a Ferencváros végén, az istállóban...

A lószálloda.

A Német-utca 18. számú házban hatalmas, tiszta udvar, ebben több épület, bennük egész sora a tiszta, száraz, világos istállóknak, kocsiszíneknek. Ez a lószálloda. Az intézmény vezetője, *Réllaki Ferenc*, főállatorvos kalauz és magyarázatai nyomán egy mindenre tekintettel levő, ember- és állatvédelem céljait egyaránt szolgáló alkalmas intézményt ismerünk meg.

— Az állattartók jórészenek — így kezdte el magyarázatait a főállatorvos — nincs saját istállója, bérelt istállóban tartja lovát és vele a ló gondozására hivatott kocsisát is. Az ily bérelt istállók jelentékeny része az állategészségügy legszerényebb követelményeinek sem felel meg. Hasonlóak a viszonyok sok esetben a lótulajdonosok saját istállójában is. Oly intézményt létesítettünk tehát, ahol a lovak istállózásra, ellátásra elhelyezhetők, orvosi felügyelet alatt, rendben, tisztaságban tartatnak.

Ezek után végigjártuk az egész telepet.

— Mielőtt befogadnók — hangzott a magyarázat —, a ló

állategészségügyi vizsgálat alá kerül; ha egészséges, fölveszük, ha gyanús vagy beteg, úgy átküldjük az állatkórházba, ahol megfigyelés vagy kezelés alá kerül. Egyébként a „bentlakók” hetenként állatorvosi vizitre mennek. Ha fertőző megbetegedés történik a telepen, az illető osztályt fertőtlenítik és vesztézárr alá helyezhetik.

Eppen valami vidéki gazdaember hajt be a kapun szekérel.

— Ime — mondja kalauzunk — egy példa a szállodai vendégeinkre. Ez a gazda sürgőnyözt nekünk, hogy tartunk fönn lovainak és szekereknek helyet két napra. Az ő lovait is megvizsgáljuk, elhelyezzük, kocsiját a gazda behuzatja valamelyik kocsiszínbe, szerszámaikat elzárja és megy a dolga után. Azelőtt a falusiak városvegi nagyvendéglők udvarán éjszakáztak, ahol megfázott az ember, a ló, pusztult a szekér meg a szerszám. Az istállók egy része a „szálloda” alkalmi „vendégeknak”, a többi istállóban teljes ellátásra beadott „panziós” lovak állanak.

— Mit nyújt a „panzió”? — kérdezzük.

— Étkeztet, gondozást, ingyenes orvosi kezelést, tűzbiztosítást. Egy ló megeshik naponta 9 kgr. zabot, 9 kgr. szénát és elhasznál alomnak 6 kgr. szalmát. Hogy milyen költségekkel jár ez, csak egyetlen példát. Egy liter víz 6 fillérbe kerül, egy pítli víz 18 liter, egy itatás költsége tehát 1.08 korona. Naponta négy pítli vizet fogyaszt egy ló.

Az istállók egyrésze még favályus, régies és most van átalakítás alatt. A modern istállók falait már embermagasságban portlandcementburkolat takarja. A lovak előtt email vagy fayencevályuk vannak. A lovak fejét egymástól ugyancsak cementfalak választják el, a lovak testét deronok, amelyeken szalmafonadók lóg le, nehogy a lovak megruhassák egymást. Az istállóknak villanyvilágítás, csatornázás. Tiszta ágy az éjszakázó fölügyelő részére.

A cementfalak — kapiuk a magyarázatot — a könnyű fertőtlenítésre szolgálnak. A régiszabású istálló deszkaburkolatait le kell szedni, a falakat le kell kaparni fertőző megbetegedés esetén; mi fertőtlenítő folyadékkal egyszerűen lemossuk a cementburkolatot. A korhadt favályuk helyett, amelyek ugyancsak terjesztik a betegséget, a mosható és csak egy ló által használt fayencevályukat alkalmazzuk.

A régi istállók egyikében éppen akkor adnak enni az imént jött falusi lovaknak. Az egyik már megkapta a porcióját, látom rajta, hogy nagy gusztusa támadt az illatos szénára. A szomszédja egy kissé türelmetlenkedik.

piszkálja orrával az oszonnázó lársa fejét.

— Látja, kérem — mutatja a főállatorvos —, ime egy példa, amely kapóra jön. A modern istállókban a lovak fejét cementfalak választják el. Ott a szomszédos lovak nem is láthatják egymást. Vannak ugyanis irigy lovak. Ha egy ilyen meglátja, hogy a szomszédja — teszem — zabot kapott, ő meg csak szemét, elkezdí azt csipkedni. Ha az gravább, elfordítja a fejét és a támadó elési előle a zabot. Amaz éhen marad, ez meg agyoneszi magát. Ha a másik nem hagyja magát csipkedni, akkor az irigy ló odafarról és rugdosással akarja elriasztani a zabtulajdonost. Ez ellen van a szalmafüggönyös dorongelválasztó és másrészt az egyes lovak fülkéi az 1.35 méteres előírással szemben 1.50 méter szélesek. Biztonság és kényelem. Ez kell az agyoneszítőzt, kiuzsorázott lónak.

Van egy hosszú, világos terem, abban alusznak azok a kocsisok, akiknek nincs saját lakásuk.

— Éjszaka — ugymond — a gondozást inspekciosok végzik és így a kocsis nem az istállóban, hanem elkülönítve pihen ki a nap fáradsalmait. A családos kocsis éjszaka hazamehet.

Az állatkórházban.

Az egészséges lovak otthonának megtekintése után átmentünk a Kemény Zsigmond-utca 14. szám alatt levő Budapesti Állatkórházba, amelyet ugyancsak Rétlaki ur vezet három kitűnő állatorvos kollégájával. Itt is hatalmas, tiszta udvarban épületek, nagy, közös istállókak. Öt osztály van a kórházban: belgyógyászat, kólikás osztály, sebészet, kisállatok osztálya és a napi rendelés, az ambulancia. Az intézetnek saját gyógyszerháza van. Megtudom, hogy az influenzás lónak aszpirint adnak, de nem félgramot. Egy lóadag 15—20 gram, 100 korona értékben. Egy salvarsan-injekció influenza ellen 1200 korona készkiadást jelent a kórháznak. Százszorosa az adag annak, amit az ember kap. Kereskedő jött és sebkötözésre kalitkópólyát ajánlott föl. Nemrég még 4 korona egy kis köteg, most 70 korona.

— Napról-napra tűrhetetlenebb nehézségeket okoz a gyógyszerek és a kötszerek drágasága, amely az állatorvóságot csóddal fenyegeti — mondja az intézet vezetője.

Felültjük a törzkönyvet, a legtöbb megbetegedés: a kólika. Hiányos, rossz táplálkozáslól. Sok az influenza, tüdőgyulladás, rugás okozta sérülés, sántaság, patatiprás.

— A ló nagyon érzékeny állat — mondja vezetőnk. Ha a városba rossz szélre kerül vagy kevés a takarmány és pótlékokkal csapják be a lovak gyomrát, hirtelen elterjednek a gyomor- és bélbajok: a kólika. Az ós a tüdő megbetegedéseit hozza a tél a töréseket, sántulást, patatiprásokat.

Oriai sebészi műszerek vannak itt. Félméteres fogvágó-olló, véső, reszelő az élesre koptatott fogak letompítására, kétméteres gumicsővek gyomormosásra, beöntésre.

— A kórház betegségi biztosítással kapcsolatos. 420 ló tulajdonos biztosítja jelenleg lovait, lovanként 50 koronáért. Ezek a lovak külön díjazás nélkül kerülnek orvosi és kórházi kezelés alá.

Megtudjuk azt is, hogy állandó éjjeli inspekcio van és azonnal kezelésbe véve az állatot, milliós értékeket mentenek meg.

A falakról félelmetesnek látszó lamészerkezetek lógnak le. Ezek a „függőágyak”, amelyekbe az állni nem tudó lovat helyezik bele, a hasa alá kifeszített lepedőföldre. Ugyan- csak a mennyezetről lógnak le a gyomormosásra és beöntésre szolgáló nagy készülékek.

A kólikás osztályon éppen gyomormosást végeznek. A ló először is „pipát” kap. Ez a „magyar narkózis”. A ló felső ajka idegdus, rendkívül érzékeny. Erre rakták rá a „pipát”, ami egy botra erősített, több szál madzagból álló kötelhurok. A felső ajkát a hurokba teszik, a bottal megcsavarják és a ló az új fájdalomtól megrémülten, szemait az orrára szegezve elfelejti azt, amit az orvosok vele tesznek. A „pipa” után jön a „szájterpesztő”, ez egy csavarral szélesíthető vasszerszám, amivel a ló száját egy egy nagy arasznyira kiterpesztik és az orvos nyugodtan dolgozhat a ló szájában. Persze nem kell valami kiúzószerszámokra gondolni. Végül belenyomják a ló nyelvécsővént át a gyomrába a hosszú gumicsövet. Buzós szag tudul ki a csőből, jelezve a gyomor betegségét.

Van egy betonozott külön fülke, a vizgyógyászat, itt hideg zuhanyal gyógyítanak egyes lázas betegségeket.

Minden osztályon 40—60—80—100.000 koronás lovakat ment meg itt az orvostudomány a közgazdaságnak. Lovak priessnitzenben, mások sebészi kötőcek alatt, tört lábnaik függőágyban. Egy újsághorodó ló autóbalesetet szenvedett. Agyrázkódást kapott, pofájáról leszakadt a lágy rész. Szépen gyógyul, azelőtt patatiprást szenvedett ló kolbászorsra jutott, most könnyen gyógyítják.

Hogy a paciens, egy földesur kutyája, megszökött a kórházból. Egyszerre sürgöny érkezik: „Szives üdvözet, hála-lás köszönet. Puli gyógyultan megérkezett.” Mi történt? A kutya kiment a Déli vasúthoz, ott — a vasutasok kijelentése szerint — beült egy marhakocsiába, elutazott haza Székesfehérvárra, ott kiugrott a vonatból és hazaszaladt gazdájához.

— A sánta lovakat trappoltatni kell, hogy bajukat megfigyelhessük. A mi Bobynk ezt már tudja és csipkedí a ló lábát, hogy futásra ösztökélje. Egy alkalommal — nem vettük észre — a ló rálépett Boby lábára. A kutya bejött az orvosi szobába, fölémelve vérző lábát, állott az éppen elfoglalt orvos mellett és várt, kérő tekintettel. Az orvos észreveszi a bajt és szól, hogy köztökbe be a Boby lábát. A kutya erre „szó nélkül” átsántikál a kötözőbe, ahol megvárja, amíg lábát bekötözik. Dere k Bobynk azóta meggyógyult. Kutya hája.

Kis kanarít hoznak. Tetves szegéayke. Megtudom, hogy gyakori a tuberkulózis a papagájoknál. Az embertől kapják. Sok a tuberkulotikus a kutyák között. Különösen a vendéglősök, pincérek kutyái szereznek a tárgyanyalás miatt és a földrekapkodás következtében tuberkulózist.

Sok-sok egyebet láttunk még, ami előfordulhat egy kórház bonyolult életében. Megemlítjük az operációs, ugynevezett döntő asztalt, amely a kórház falalmánya és ott van a hatalmas mentőkocsi. Mindez a nagy apparátus, szellemi és fizikai munka beállítva a közgazdaság és az emberies érzés szolgáltatába.

Hej, ha az emberek legalább úgy tudnák szeretni egymást, mint a lovakat! . sz. &

— Ezt a leromlott, sovány kis lovat tüdőgyulladásból gyógyították ki. Vidéket járó orfeumtársulat lova. Este művészies produkciókat végez, nappal meg huzza a társulat holmiját. Igazi artista élet. Elegáns, jól táplált szomszédja műlovarnőt hordoz büszke hátán egyik pesti cirkuszbán. Mutatvány közben esett el lovasával. Az az apró ló háborút járt, golyó érte. Mi itt bőrkrákból gyógyítottuk ki.

Sorba vonulnak el előttünk az ambulancián a bejárási beteg állatok. Egyik a másik után, szünet nélkül. Hatalmas látvány egy vasderes esődör. Alig tudják hárman fékezni. Ez külön deszkaboxban lakik, nehogy eltépve láncát — bocsánat az indiszkrécioért — meglátogassa a kórház női ápolóit. Nagy családi botrány lenne belőle.

Van fogreszelés, szájmosás, legtöbbször a sebészi kezelés. Egy kisebb kötés anyaga 100 koronába kerül.

Jönnek apró paciensek. Kis sárga daxli — így mondja, aki behozta — székrekedésben szenved. Amiközben beöntést kap a kicsike, kiszül, hogy a kis ebet antó ütötte el és el van törve a lába. Keservesen sirt szegényke és szívesen megharapta volna a doktorbácsi kezét, ha „magyar szájkosarat“ nem kötöttek volna az orrára. Egy nagy, mérgeképű, de rendkívül barátságos angol buldog komoly részvétellel figyelte kis kartása kinlódását. Öklömnyi pulit hoz be egy hölgy. A füle fáj és könnyezik. Orvosságot kap. Bejárási beteg.

— Vidékről hoztak föl — meséli el a főorvos — egy szép, nagy vadászkutyát sebészi kezelésre. Két hét után a kötést levettük és mert megszokta a körüzetet, szabadjára hagytuk. A kutyája egy napon eltűnt. Hatóságokhoz fordultunk. Újságokban hirdettük. Roppant kellemetlen volt.